

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ บุคคลพิการก็ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สมควรได้รับบริการทางการศึกษาทัดเทียมกับบุคคลอื่น ๆ เช่นกัน เพื่อให้บุคคลพิการได้มีชีวิตและมีอาชีพดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคมทั่วไปอย่างมีความสุข จากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ในมาตรา 4 กล่าวถึงความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่า การเสริมสร้างสมรรถภาพ หรือการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น โดยอาศัยวิธีการทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงาน หรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนปกติพึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระสังคม จะเห็นได้ชัดเจนว่าวิธีการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นี้ มี 3 วิธีการคือ วิธีการทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ เป็นส่วนที่กระทรวงศึกษาธิการต้องรับผิดชอบดำเนินการ โดยการจัดบริการการศึกษาให้ทั่วถึงอย่างมีคุณภาพ อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้รับรองสิทธิความเสมอภาคทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคคลได้อย่างชัดเจนเช่นกัน โดยระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 1)

เด็กออทิสติก เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาประเภทหนึ่ง เด็กกลุ่มนี้ต้องการการศึกษา ในลักษณะที่แตกต่างไปจากการศึกษาที่ให้กับเด็กปกติ เพราะเด็กกลุ่มนี้มีความบกพร่องในการพัฒนาการด้านสื่อความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้สีหน้าท่าทางหรือการใช้ภาษาถ้อยคำ มีปัญหาทางพฤติกรรม มีปัญหาทางสังคม มีพฤติกรรมแปลก ๆ ซ้ำ ๆ (ผดุง อารยะวิญญู และคณะ, 2546 : 1) และเด็กออทิสติกนั้นมีปัญหาทางการเรียนรู้อันเป็นผลเนื่องมาจากลักษณะและพฤติกรรมเฉพาะตัวของเด็กออทิสติก ซึ่งแต่ละคนมีการสนใจการรับฟังเป็นระยะเวลาที่สั้นมาก และมีความคิดผิดปกติด้านพัฒนาการเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลทั่วไปจนดูเหมือนว่ามีกำแพงที่เรามองไม่เห็นมาถักกันระหว่าง

เด็กออทิสติกกับเราได้ ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่ตอบสนอง เพราะไม่ยอมรับสิ่งเร้าของบุคคลหรือมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้เป็นระยะเวลาที่สั้นมาก การสื่อความหมายและภาษาของเด็กออทิสติก จะมีพัฒนาการด้านการสื่อความหมายที่ไม่เข้าใจความหมายของคำพูดหรือคำสั่งได้ดีเท่าเด็กปกติ (เพ็ญแข ลิมศิลา. 2548 : 13 – 14)

ในการสื่อความหมายเด็กออทิสติกไม่สามารถสื่อความหมายด้านท่าทาง และไม่สามารถเข้าใจท่าทาง สีหน้าของผู้อื่นได้เหมือนเด็กหูหนวก เด็กจะพูดไม่ได้อาจจะเคยพูดได้เป็นคำ ๆ บ้างแต่ก็หายไป เนื่องจากเด็กพูดเลียนแบบโดยไม่เข้าใจความหมายของคำ เมื่อเด็กโตขึ้นถึงวัยที่ควรจะพูดได้ เด็กกลับไม่พูดเลยได้แต่ส่งเสียงไม่เป็นภาษา (กระทรวงสาธารณสุข. 2548 : 11) ในการพัฒนาความเข้าใจการแสดงออกในการสื่อสาร กลวิธีการรับรู้ผ่านการมองโดยการถ่ายภาพเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการพูดเลย ๆ เพราะเครื่องมือบอกข้อมูลที่เป็นภาพจะช่วยสร้างวิธีการคิด การจำข้อมูลรวมทั้งทักษะอื่น ๆ ของเด็กอย่างเป็นระบบยิ่งขึ้น เพราะเด็กมีแนวโน้มที่จะเข้าใจในสิ่งที่มองเห็นมากกว่าสิ่งที่ได้ยิน (อลิสสา สุวรรณรัตน์. 2549 : 7 - 8) และเด็กออทิสติกมีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว เขาจะจดจำภาพต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งภาพที่ใช้ควรใช้ภาพที่เหมือนของจริงร่วมกับการสอนด้วยคำพูดดีกว่าสอนคำพูดอย่างเดียว เพราะเด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากรูปธรรมมากกว่านามธรรม และเด็กออทิสติกมีความสามารถเกี่ยวกับความจำดีจะจำได้นาน ฉะนั้นเขาจะลืมยากถ้าเขาเรียนรู้แล้ว (วารสารวงการครู. 2548 : 28)

การเรียนรู้ทางสายตาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนละเอียดอ่อน เกิดจากการทำงานของสายตาและสมอง คือการมองเห็นและการตีความสิ่งที่เห็น บวกกับการเรียนรู้ พัฒนาการในการรับรู้ทางสายตาขึ้นอยู่กับอายุ วุฒิภาวะ สิ่งแวดล้อม การรับรู้ทางสายตามีความสำคัญยิ่งต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้ เพราะต้องใช้สายตาในการเรียนรู้ภาษาแทนการฟัง เพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่น อันเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อสติปัญญาด้านความคิด จากการเปรียบเทียบความเหมือนความต่างหรือการโยกความสัมพันธ์ ตลอดจนคาดคะเน และเป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนได้ (ประภาพร ธรรมวิพากษ์. 2550 : 3 ; อ้างอิงมาจาก ศรียา นิยมธรรม. 2538 : 51)

การฝึกทักษะจากตารางเวลา (Schedule) เป็นวิธีที่มุ่งพัฒนาทักษะการรับรู้ผ่านการมอง โดยมีภาพเข้ามามีส่วนร่วมและมีการวางแผนในการทำกิจกรรม ความสม่ำเสมอของการใช้ตารางเวลาจะช่วยให้เด็กมีความสามารถในการเดาและเกิดความไว้วางใจ ช่วยให้เด็กสะดวกสบายสามารถทำกิจกรรมได้ ซึ่งตารางเวลาบอกข้อมูลสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน

บอกลำดับของเหตุการณ์หรือกิจกรรมบอกเวลาที่บุคคลกิจกรรมหนึ่งเพื่อไปทำกิจกรรมหนึ่ง (อติธา สุวรรณรัตน์. 2549 : 15 - 21) เพราะเด็กจะเรียนรู้จากของจริง รูปภาพจะเป็นภาษาแรกของเด็ก ภาษาพูดจะเป็นภาษาที่สอง หากเป็นตัวหนังสือหรือแบบจำลองเด็กจะไม่เข้าใจ เด็กออทิสติกส่วนใหญ่คิดเป็นภาพ (Visual Thinker) ไม่คิดเป็นภาษา เด็กจะรับข้อมูลและเข้าใจสิ่งที่มองเห็น ความคิดของเด็กออทิสติก เหมือนกับวีดีทัศน์ที่จะอยู่ในความคิดคำนึงพัฒนาการทางความคิดจะเกิดช้ากว่าเด็กปกติ เด็กกลุ่มนี้จะเรียนรู้จากภาพได้ดีกว่าคำพูด ซึ่งเป็นจุดเด่นของเด็กออทิสติก (คูสิต ลิขนะพิชิตกุล. 2545 : 24 - 29)

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ในสังกัด สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานศึกษาที่ตั้งขึ้นเพื่อจัดการศึกษาในลักษณะบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมของคนพิการ รวมทั้งสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้อง มีการสนับสนุนเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนพิการทุกประเภทในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ สำหรับเด็กพิการที่เข้ารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ในปีการศึกษา 2551 มีจำนวน 161 คน เป็นเด็กออทิสติก จำนวน 17 คน ในการจัดการศึกษาให้เด็กออทิสติก ผู้วิจัยได้นำรูปภาพมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะรูปภาพเป็นสื่อที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้จากการใช้สายตาในการมองและสมองแปลผลจากการมองทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ (ประภาพร ธรรมวิพากษ์. 2550 : 3) โดยมีเป้าหมายในการฝึกเด็กออทิสติกที่เข้ารับบริการให้สามารถสื่อความหมายกับผู้อื่นได้สูงสุดตามวัย และพัฒนาความสามารถในเรื่องภาษาการสื่อความหมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ตารางเวลา เพื่อพัฒนาให้เด็กออทิสติกรู้จักที่จะสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ตามศักยภาพ และเป็นแนวทางแก่ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาทักษะทางการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันของเด็กออทิสติกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันสำหรับเด็ก

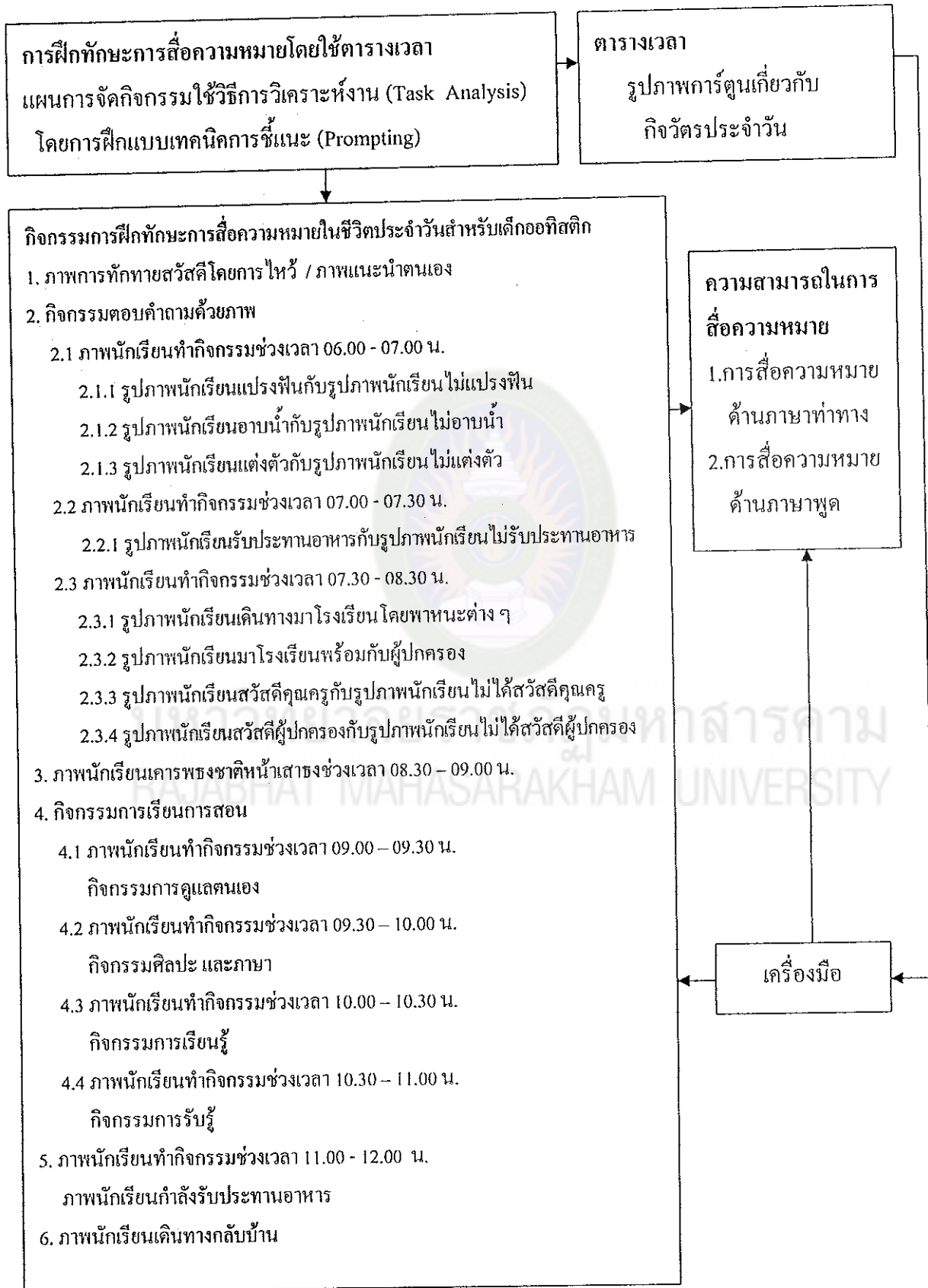
ออทิสติกที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้ตารางเวลา

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กออทิสติกที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้ตารางเวลา ก่อนและหลังการฝึกทักษะ
3. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลความสามารถในการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กออทิสติกที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้ตารางเวลา

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กออทิสติกโดยใช้ตารางเวลาทุกคน หลังการฝึกทักษะ สูงกว่าร้อยละ 60
2. ความสามารถในการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กออทิสติกที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้ตารางเวลา หลังการฝึกทักษะ สูงกว่า ก่อนการฝึกทักษะ
3. ค่าดัชนีประสิทธิผลความสามารถในการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กออทิสติก ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้ตารางเวลา สูงกว่า 0.50

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กออทิสติก อายุระหว่าง 3 – 16 ปี ที่เรียนอยู่ในชั้นเตรียมความพร้อมศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2551 จำนวน 17 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กออทิสติก อายุระหว่าง 3 – 16 ปี ที่เรียนอยู่ในชั้นเตรียมความพร้อมศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2551 จำนวน 6 คน โดยผ่านการวินิจฉัยคัดกรอง ดังนี้

1.2.1 สมุดประจำตัวคนพิการ

1.2.2 คำวินิจฉัยจากแพทย์

1.2.3 การสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมเด็กออทิสติกโดยผู้วิจัย

1.2.4 สัมภาษณ์พูดคุย สอบถามครูประจำชั้นและผู้ปกครอง

1.2.5 ใช้แบบวินิจฉัยแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 60 – 63)

1.2.6 รายการตรวจพัฒนาการเด็กอายุแรกเกิด 0 – 5 ปี โรงพยาบาลราชานุกุล

(กรมสุขภาพจิต. 2543 : 1 – 26)

พบว่า เด็กออทิสติกทั้ง 6 คน เป็นเด็กออทิสติกที่มีระดับอาการปานกลาง (Moderate Autism) มีปัญหาตรงกัน คือ ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ มีปัญหาทางการสื่อความหมาย คือ ไม่สามารถสื่อความหมายหรือบอกความต้องการในชีวิตประจำวันได้

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 2 ชั่วโมง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันโดยใช้ตารางเวลา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการสื่อความหมาย ในชีวิตประจำวัน
ของเด็กออทิสติก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าทางสังคมหรือมีพัฒนาการถดถอย
มีปัญหาทางด้านการสื่อความหมาย และการพูด ด้านพฤติกรรม ด้านปฏิสัมพันธ์ มีพฤติกรรม
ทางการเคลื่อนไหวทางร่างกายซ้ำ ๆ ไม่ชอบสบตา ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง มีลักษณะกระตุ้น
ตัวเอง ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2551

2. ตารางเวลา หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อความหมายระหว่างบุคคล โดยใช้
รูปภาพในการให้ข้อมูลว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น บอกลำดับของกิจกรรมในตาราง บอกเวลา
ที่เปลี่ยนจากกิจกรรมหนึ่งไปกิจกรรมหนึ่ง

3. การฝึกทักษะการสื่อความหมายโดยใช้ตารางเวลา หมายถึง วิธีการฝึกฝนหรือการ
พัฒนานักเรียน โดยการสื่อความหมายจากแผ่นภาพที่เป็นรูปภาพ ซึ่งแสดงถึงการกระทำใน
อิริยาบถต่าง ๆ ในแต่ละช่วงเวลา โดยครูนำเสนอรูปภาพการ์ตูนแล้วให้นักเรียนฝึกการสื่อ
ความหมายด้วยภาษาท่าทาง หรือภาษาพูด

4. ความสามารถในการสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน หมายถึง พฤติกรรมของเด็ก
ออทิสติกที่สามารถสื่อสาร หรือสามารถบอกความต้องการในชีวิตประจำวัน 4 เรื่อง ได้แก่
การดูแลตนเอง ศิลปะและภาษา การเรียนรู้ และการรับรู้ ได้ด้วยภาษาท่าทาง หรือการพูด

4.1 ภาษาท่าทาง คือ การที่เด็กออทิสติกสื่อความหมายสิ่งที่ต้องการกับครูผู้สอน
หรือผู้ฝึกได้เอง โดยไม่ชี้แนะ

4.2 ภาษาพูด คือ การที่เด็กออทิสติกสามารถพูดชื่อสิ่งของได้ตรงตาม
สถานการณ์ที่เกิดขึ้น

5. ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้บริการฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการพิเศษทาง
การศึกษาทุกประเภท

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนออทิสติก ได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันโดยใช้ตารางเวลา
2. ได้สื่อการเรียนรู้สำหรับการฝึกทักษะการสื่อความหมายในชีวิตประจำวันโดยใช้ตารางเวลา
3. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กออทิสติก และเป็นข้อเสนอแนะสำหรับครู ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY